

altres llatins com a nom d'indrets abundants en aquest mineral o metall (M-Lübke, *BDC* xi, 19). Així passà també al mossàrab *fārrāira*, documentat en l'Idrissi (nat c. 1100), el granadí Ibn al-Khatib († 1374), i l'autor del *Bayan al-Mogrib* (Simonet, s. v.); i ha donat NLL paral·lels a la major part dels dominis romànics, fins i tot en el rètic dels Grisons (Planta-Schorta, *Rätisches Namenbuch*, p. XLV).

(1) FARRERA, poble pallarès, al S. de la confluència de la V. Ferrera i la de Cardós.

PRON.: *fārera*, allí mateix (1933), i a Esterri d'A. (1920); *fārera* a Àneu (1933); *fārera*, *fa-* a Alcoletge (1939) i a Tor (1932). Gentilici poc usat: *fārērēns* (allí).

MENCIONS ANT. 839: *Ferrera*, Acta C. SdUrg. (Pujol, n. 261); 1171: *Ferrera* (Valls Tab., *Priv. Àneu*, p. XIX); 1177: Duranna de *Ferrera* (veg. s. v. *Mallolís*). Doc. indatat c. l'a. 1400 que veig a l'Ajunt. de Rialb (1963); 1604: *Farrera*, en un capbreu de Rialb.

(2) FERRERA, veïnat del te. d'Ars, alt Urgellet. Per distingir-lo de (1) se sol anomenar *Ferrera dels Llops*.

PRON.: *fārera*, a Arcavell, 1935 (VIII, 50).

MENCIONS ANT. 839: *Ferrera* (Acta SdUrg., Pujol, 8); 1092: *Ferera* (BABL VIII, 537); 1102: vila de *Ferrera* (BABL VI, 390).

(3) Quadra i boscos de *Ferrera*: hi passa el camí ral que anava de la quadra de *Girifaras* als Prats de Rei, i també venia de Calaf cap a Copons; el Solar i boscos d'aquest nom foren cedits a fi del S. XI per Ramon Berenguer I a l'esgl. de Vic (Mirambell, *mapa de St. Martí Sesgueioles* (princ. S. XIX), pp. 9, 10).

(4) *La Ferrera* és una de les illetes dels Columbrets, davant la costa de Peníscola (oït *la fērera* a Peníscola (XXVII, 197.23; Mateu i Llopis, *El P. Val.*, 113).

La Vall FERRERA és la que ajuntant-se per l'esq. a la de Cardós, sota de Tírvia, va a formar a Llavorsí la gran vall del Pallars Sobirà, amb el curs principal de la Noguera Pallaresa, que ve de la Vall d'Àneu; més amunt d'Alins torna a bifurcar-se en Noguera d'Àneu, que ve del Nord, i Noguera de Tor (de l'Est). Cf. el meu estudi en el *BDC* XXIII (1936), 241-331, publicat de nou en gran part en *EntreDL* II, 29-67.

PRON. LOCAL: *bāl fārera* a Esterri d'A., 1920, Casac.; *bālfērera* a Àneu i a Farrera, 1933 (LI, 22, p. 78); i el seu riu: *riū de bālfārera*,¹ a Farrera (p. 80).

MENCIONS ANT. 1164: *Valle Ferraria* (Kehr, *Papsturk*, 399); 1180: «*Valle Ferraria --- Bellera ---*» (MiretS, *TemplH.*, 539); 1260: «en la vila de Araós ni en *Val Ferrera*» (PPujol, *Docs. en Vg. Urg.*, § 27.7); 1759: «los comuns de *Vallfarrera*»; 1566: *la Vallfarrera*, tots dos en el *Capbreu de Castellarnau* (començat el 1759, fº 97, 86 i passim), font molt rica en toponímia menor i dades d'història econòmica i geogràfica (organitzat pels senyors d'aquest castell); riquíssim sobretot en testimonis de les fargues i dels minerals de ferro que caracteritzaven aquesta vall i n'augmentaren la força i aliment vital. D'ací justament el nom de la vall.

Ferro, per als noms de fonts d'aigua ferruginosa en què figura, veg. *DECat* III, 981, en els quals apareix, més que en cap altra combinació, la variant *ferrí*, ben rara, i dialectal només de l'extrem NO.: *Font de Ferrí* o *del Ferrí* a Bonansa, Les Pauils i Llíri; hi ha *Font-Ferrí*, isoladament molt més a l'E., en la carena que parteix la cua extrema de la vall de Ribes, separant-la del Berguedà (entre Toses, Castellar de N'Hug i el Puigllançada) (pron. *ə fə̄mfəri* a Castellar (1922 i 1935),² construcció aparentment asindètica que revela com en aquests noms deu haver-hi ja un ètímon de data llatina o romano-arcaica: que segons els llocs podrà ser FONTE FERREA (versemblant sobretot en el de la V. de Ribes) o -FERREUS (gènere llatí de FONDS) o genitiu -FERRĪ (cf. *Font de Ferriols*, art. supra).

Ferral, l'adj. estudiat en *DECat* III, 981a31-55: en part aplicat a la pedra foguera (que s'encén picant amb ferret), en part a les altres ferruginoses etc. allí explicades. Un «loco vocato *Petra Ferral*» existí segons un doc. de 1286, que Alart (*InuLC*) posa a Pesillà de la Ribera. Un *G. de Ferrals* firma entre ciutadans de Perpinyà en un doc. de 1172 (*Li. Fe. Ma. II*, 277). *Pedra-Ferral*, munt. o ermita, en una narració de Ruyra, no sé si és un NL real o fantasia de l'escriptor.

LA FERRERIA i *Ferrerries* o *Les Ferrerries* és dels NLL que apareixen en massa tal en tot el domini lingüístic, que fóra en va històricament, i balafi de temps, detallar-ho ací, després del *DECat* (984a24-31). Com a exemples, posem *La Ferreria* vell mas del Ripollès te. Les Llosses (XXXVIII, 141.2, '48 × '08-09), testimoni eloqüent del sign. etimològic del NL *Les Llosses* (LOUKIDAS, *DECat* v, 280b1-11: 'ferrerries de llossar'). *Les Ferrerries*, antic barri del Maresme extrem-llevantí, que avui s'ha convertit en el centre del mun. de Palafolls, en la plana a l'E. de Sant Genís.

LES FERRERIES (més antic que «*a Ferrerries*»), mun. del centre-Nord de Menorca, ja esmentat en el *Pariatge* de 1303 (7) on només es llegeix, en la còpia avui conservada: «ecclesia Sancti Bartholomei, a *La Fraria*» no dubtem que a l'original hi havia *Feraria* = *Ferraria*, amb la menuda sigla sovint evanescent (per més que el trivial i menut accident paleogràfic hagi donat agafador als qui creuen en l'existència prèvia allí d'una mongia o monestir pre-islàmic (crec una de tantes falòrnies pseudo-etimològiques). A penes cal dir que ja es troben també d'antic les mencions de la forma genuïna: «terma de *Las Ferrerries*» a. 1648, «*Anna Gelabert de Ferrarias*» 1654, «*J. Costa de las Ferrarias*» 1662 (Hz.Sanz, *El Arch. Munic. de Alayor*, pp. 26, 27, 29).

Ses Ferritges, mall. (vol. I, 143).

FERRÚS, diversos llocs menors del NE. del Princ. (1) *fārús* (a ~), mas ant. al peu del Coll de ~, entre Peguera i Fígols de Berguedà (Torras, *Pir. Cat.* VIII), oït tant a Vallcebre com a La Font del Pi (abril de 1933); després (1964) deformat en «*Cal Ferrús*» (oït a Saldes i a Fígols) (XXXVIII, 78.24, 106.6). (2) *a fārús*, mas te. Arbúcies, pujant de Joanet a La Cortina de